Συλλογή της Νομολογίας

ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 3ης Απριλίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Οδηγία 93/13/ΕΟΚ — Εφαρμογή ratione temporis — Πραγματικά περιστατικά προγενέστερα της προσχωρήσεως της Σλοβακικής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση — Πρόδηλη αναρμοδιότητα του Δικαστηρίου»

Στην υπόθεση C-153/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Okresný súd Bardejov (Σλοβακία) με απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 26 Μαρτίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Pohotovosť s. r. o.

κατά

Ján Soroka,

παρισταμένης της:

Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. G. Fernlund, πρόεδρο τμήματος, A. Ó Caoimh και C. Toader (εισηγήτρια), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: A. Calot Escobar

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Σλοβακική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από την B. Ricziová,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους A. Tokár και M. van Beek,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη, σύμφωνα με το άρθρο 53, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η σλοβακική.

Διάταξη

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 6 και 7 της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ L 95, σ. 29), σε συνδυασμό με τα άρθρα 38 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Pohotovosť s. r. o. (στο εξής: Pohotovosť) και του J. Soroka, με αντικείμενο αναγκαστική εκτέλεση για ποσό οφειλόμενο από τον J. Soroka δυνάμει συμβάσεως καταναλωτικού δανείου που είχε συνάψει με την Pohotovosť.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει ως εξής:

«Ρήτρα σύμβασης που δεν απετέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, θεωρείται καταχρηστική όταν παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση.»

4 Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες.»

5 Κατά το άρθρο 7 της ίδιας οδηγίας:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές.

2. Τα μέσα αυτά περιλαμβάνουν διατάξεις που δίνουν σε άτομα ή οργανισμούς που έχουν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, ορισθεί ως έχοντες έννομο συμφέρον για την προστασία των καταναλωτών, τη δυνατότητα να προσφύγουν, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων ή διοικητικών οργάνων, τα οποία αποφαίνονται για το εάν συμβατικές ρήτρες, που έχουν καταρτιστεί με σκοπό τη γενικευμένη χρήση, έχουν καταχρηστικό χαρακτήρα και εφαρμόζουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα για να πάψει η χρησιμοποίηση των ρητρών αυτών.

3. Τηρουμένης της εθνικής νομοθεσίας, οι προσφυγές που αναφέρονται στην παράγραφο 2 μπορούν να ασκούνται, κατά πλειόνων επαγγελματιών, χωριστά ή από κοινού, του αυτού επαγγελματικού τομέα ή κατά των ενώσεών τους που χρησιμοποιούν ή συνιστούν τη χρησιμοποίηση των αυτών ή παρόμοιων γενικών συμβατικών ρητρών.»

6 Το άρθρο 8 της οδηγίας 93/13 ορίζει:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή [να] διατηρούν, στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία, αυστηρότερες διατάξεις σύμφωνες προς τη συνθήκη, για να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή.»

Το σλοβακικό δίκαιο

7 Το άρθρο 93, παράγραφος 2, του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (Občiansky súdny poriadok) ορίζει:

«Παρέμβαση υπέρ του ενάγοντος ή του εναγομένου μπορεί επίσης να ασκήσει νομικό πρόσωπο του οποίου η δραστηριότητα σκοπεί στην προστασία δικαιωμάτων βάσει ειδικής διατάξεως [...]».

8 Κατά το άρθρο 251, παράγραφος 4, του εν λόγω Κώδικα:

«Η εφαρμογή των αποφάσεων και η διαδικασία εκτελέσεως κατά την έννοια της ειδικής νομοθεσίας [...] διέπονται από τις διατάξεις των προηγούμενων ενοτήτων, εκτός αν η εν λόγω ειδική νομοθεσία προβλέπει άλλως. Σε όλες τις περιπτώσεις πάντως, το δικαστήριο αποφαίνεται με διατάξεις.»

9 Κατά το άρθρο 37, παράγραφος 1, του κώδικα εκτελέσεως:

«Μετέχοντες στη διαδικασία είναι ο δανειστής και ο οφειλέτης. Τρίτοι δικαιούνται να ασκήσουν παρέμβαση μόνο καθόσον η ιδιότητα του μετέχοντος στη διαδικασία τούς αναγνωρίζεται από τον παρόντα νόμο. Όταν το δικαστήριο αποφασίζει σχετικά με τα έξοδα εκτελέσεως, στη διαδικασία μετέχει και ο δικαστικός επιμελητής ο οποίος ενεργεί την εκτέλεση.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

10 Στις 10 Δεκεμβρίου 2002 η Pohotovosť χορήγησε στον J. Soroka καταναλωτικό δάνειο ύψους 10 000 κορωνών Σλοβακίας (SKK) (ποσού ίσου με 332 ευρώ). Σε σχετικό προτυπωμένο έντυπο που επισυναπτόταν στη δανειακή σύμβαση προβλεπόταν η εκ μέρους του δανειολήπτη ανάθεση εντολής στον T. Kušnír, δικηγόρο της Pohotovosť.

11 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι στη δανειακή σύμβαση δεν προσδιοριζόταν το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο (ΣΕΠΕ), ενώ προβλεπόταν, μεταξύ άλλων, ημερήσια ποινική ρήτρα ύψους 0,25 %, η οποία αντιστοιχεί σε ετήσια ποινική ρήτρα 91,25 %.

12 Στις 27 Μαρτίου 2003 ο δικηγόρος T. Kušnír εξουσιοδότησε τον M. Paiček να αναγνωρίσει με συμβολαιογραφική πράξη για λογαριασμό του καταναλωτή το χρέος εκ της συμβάσεως καταναλωτικού δανείου.

13 Βάσει της συμβολαιογραφικής αυτής πράξεως, η οποία στη σλοβακική έννομη τάξη συνιστά εκτελεστό τίτλο, η Pohotovosť κίνησε στις 26 Μαΐου 2003 διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως προς ικανοποίηση της απαιτήσεώς της. Στις 24 Ιουνίου 2003 το Okresný súd Bardejov (πρωτοδικείο Bardejov) έδωσε πλήρη εντολή σε δικαστικό επιμελητή να προχωρήσει σε αναγκαστική εκτέλεση προς είσπραξη ποσού ύψους 474,01 ευρώ.

14 Στις 19 Αυγούστου 2011 η ένωση για την προστασία των καταναλωτών Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS (στο εξής: Združenie HOOS) κατέθεσε αίτηση παρεμβάσεως στη διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως που κινήθηκε κατά του J. Soroka. Στις 3 Απριλίου 2012 το αιτούν δικαστήριο απέρριψε την αίτηση παρεμβάσεως της εν λόγω ενώσεως με την αιτιολογία ότι παρέμβαση χωρεί μόνο στο πλαίσιο διαδικασίας αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας και ότι αυτή αποκλείεται στο πλαίσιο της διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως.

15 Στις 16 Απριλίου 2012 η Združenie HOOS άσκησε έφεση κατά της απορριπτικής αυτής αποφάσεως, υποστηρίζοντας ότι δεν είναι θεμιτό να αποκλείεται η παρέμβαση στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο εκτελεστός τίτλος συνίσταται σε διαιτητική απόφαση ή συμβολαιογραφικό έγγραφο.

16 Στις 19 Απριλίου 2012 το Okresný súd Bardejov διέταξε την αναστολή της αναγκαστικής εκτελέσεως, με την αιτιολογία ότι η συμβολαιογραφική πράξη στερούνταν εκτελεστότητας λόγω του ότι είχε υπογραφεί από ένα και το αυτό πρόσωπο, εκπρόσωπο συγχρόνως του δανειστή και του οφειλέτη, γεγονός που, κατά το αιτούν δικαστήριο, προσκρούει στις ισχύουσες διατάξεις του σλοβακικού δικαίου, ιδίως δε στο άρθρο 22, παράγραφος 2, του Αστικού Κώδικα.

17 Κατόπιν εφέσεως που άσκησε η Pohotovosť στις 7 Ιουνίου 2012 ζητώντας την εξαφάνιση της διατάξεως αναστολής της αναγκαστικής εκτελέσεως, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει με την απόφαση περί παραπομπής, αφενός, ότι σε υπόθεση όπου ο καθού η εκτέλεση δεν έχει μόνιμη διαμονή, όπως φαίνεται να συμβαίνει με τον J. Soroka, θα ήταν χρήσιμο να γίνει δεκτή η παρέμβαση της Združenie HOOS, κατά μείζονα δε λόγο δεδομένου ότι η ένωση αυτή επιθυμεί εν προκειμένω να παρέμβει υπέρ του καταναλωτή. Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, στις 10 Οκτωβρίου 2012, το Najvyšší súd Slovenskej republiky (Ανώτατο Δικαστήριο της Σλοβακικής Δημοκρατίας) αποφάνθηκε με διάταξη στο πλαίσιο άλλης δίκης ότι η παρέμβαση επιτρέπεται μόνο στις διαδικασίες αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας και αποκλείεται στο πλαίσιο της διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως, η οποία ως εκ της φύσεώς της δεν παρουσιάζει αυτό το χαρακτηριστικό. Πάντως, ένας δικαστής του Najvyšší súd Slovenskej republiky διατύπωσε στη διάταξη αυτή μειοψηφούσα γνώμη, κατά την οποία ναι μεν δεν μπορεί να νοηθεί παρέμβαση για το σύνολο της διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως, πλην όμως πρέπει να γίνει δεκτή για ορισμένα στάδια της διαδικασίας αυτής.

18 Το αιτούν δικαστήριο καταλήγει ότι, κατ' εφαρμογή της νομολογίας του Najvyšší súd Slovenskej republiky, η αίτηση παρεμβάσεως της Združenie HOOS πρέπει να απορριφθεί. Διερωτάται όμως επί του κατά πόσον η νομολογία αυτή είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της οδηγίας 93/13.

19 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Okresný súd Bardejov ανέστειλε τη δίκη και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Προσκρούει στην οδηγία [93/13], σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 47 και 38 του [Χάρτη], κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους, όπως η επίμαχη εν προκειμένω, η οποία δεν επιτρέπει σε νομικό πρόσωπο που έχει ως αποστολή του την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών να παρέμβει, σε δίκη περί την εκτέλεση, υπέρ καταναλωτή κατά του οποίου επισπεύδεται εκτέλεση για την ικανοποίηση απαιτήσεως απορρέουσας από δανειακή σύμβαση και ο οποίος δεν εκπροσωπείται από δικηγόρο;

2) Έχει η προαναφερθείσα οδηγία της Ένωσης την έννοια ότι συνιστά προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος για δικαστική προστασία του καταναλωτή και για παρέμβαση στην ένδικη διαδικασία, κατά το άρθρο 47 του [Χάρτη], ο αποκλεισμός της δυνατότητας νομικού προσώπου το οποίο έχει ως αποστολή του την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών να παρέμβει σε δίκη περί την εκτέλεση υπέρ καταναλωτή ο οποίος δεν εκπροσωπείται από δικηγόρο;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

20 Με επιστολή της 4ης Ιουλίου 2013, η Pohotovosť ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι στις 26 Μαρτίου 2013 είχε παραιτηθεί από το δικόγραφο της εφέσεως και ότι, κατά το εθνικό δίκαιο, το αιτούν δικαστήριο όφειλε να περατώσει τη διαδικασία. Κατά συνέπεια, η διάταξη περί αναστολής της αναγκαστικής εκτελέσεως που εξέδωσε το αιτούν δικαστήριο στις 19 Απριλίου 2012 αποκτούσε ισχύ δεδικασμένου.

21 Κληθέν από το Δικαστήριο να επιβεβαιώσει αν η διαφορά εξακολουθούσε να εκκρεμεί ενώπιόν του και αν εμμένει στην αίτησή του για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο, με επιστολή της 3ης Δεκεμβρίου 2013, διευκρίνισε ότι το Krajský súd v Prešove (εφετείο Prešov), με διάταξη της 31ης Οκτωβρίου 2013, αφενός, εξαφάνισε τη διάταξη της 3ης Απριλίου 2012 περί απορρίψεως της αιτήσεως παρεμβάσεως της Združenie HOOS αναπέμποντας την υπόθεση στο αιτούν δικαστήριο και, αφετέρου, αποφάσισε την κατάργηση της δίκης ως προς την έφεση που άσκησε η

Pohotovosť κατά της διατάξεως της 19ης Απριλίου 2012 περί αναστολής της αναγκαστικής εκτελέσεως. Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι η απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα ήταν αναγκαία για την επίλυση του ζητήματος της παρεμβάσεως στη διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως και τόνισε ότι, ως εκ τούτου, εμμένει στην αίτησή του για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

22 Δυνάμει του άρθρου 53, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του, το Δικαστήριο, όταν είναι προδήλως αναρμόδιο να επιληφθεί της υποθέσεως, μπορεί οποτεδήποτε, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη χωρίς να συνεχίσει τη διαδικασία. Η διάταξη αυτή πρέπει να εφαρμοστεί στην υπό κρίση υπόθεση.

23 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η μοναδική επίμαχη δανειακή σύμβαση συνάφθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2002, ήτοι προ της 1ης Μαΐου 2004, ημερομηνίας προσχωρήσεως της Σλοβακικής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

24 Όπως όμως τόνισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις της, κατά πάγια νομολογία, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ερμηνεύει το δίκαιο της Ένωσης μόνον όσον αφορά την εφαρμογή του σε κράτος μέλος από της ημερομηνίας της προσχωρήσεώς του στην Ένωση (βλ. αποφάσεις C-302/04, Ynos, EU:C:2006:9, σκέψη 36· C-64/06, Telefónica O2 Czech Republic, EU:C:2007:348, σκέψεις 22 και 23· C-96/08, CIBA, EU:C:2010:185, σκέψη 14, καθώς και C-32/10, Semerdzhiev, EU:C:2011:288, σκέψη 25). Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει εφαρμόσει τη νομολογία αυτή στην περίπτωση αιτήσεως εθνικού δικαστηρίου προς ερμηνεία της οδηγίας 93/13 σε σχέση με σύμβαση καταναλωτικού δανείου συναφθείσα προ της προσχωρήσεως της Σλοβακικής Δημοκρατίας (διάταξη C-433/11, SKP, EU:C:2012:702, σκέψη 36).

25 Συνεπώς, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 53, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Δικαστήριο είναι προδήλως αναρμόδιο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Okresný súd Bardejov.

Επί των δικαστικών εξόδων

26 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) διατάσσει:

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι προδήλως αναρμόδιο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Okresný súd Bardejov (Σλοβακία) με απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2013.

(υπογραφές)